E I

Guia Docent

Curs 2021/22

Creació Tipogràfica

Andreu Balius / Albert Corbeto / Ferran Milan

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

Codi: 105762
Crèdits 6 ECTS

Curs	4 Curs
Semestre	1 Semestre
Tipologia	Optativa
Matèria	Processos
Data	9/11/2022 11:28

Aquesta assignatura s'imparteix en: català
Les tutories es podran realitzar en: català, castellà i anglès

N A

E I

Índex de la Guia Docent

Presentació de l'assignatura 3
Recomanacions 5
Continguts 6
Metodologia 8
Avaluació 10
Bibliografia i Recursos 12
Competències i Resultats d'Aprenentatge 15

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

N A

Presentació de l'assignatura

Breu descripció

Descriure aquells aspectes més genèrics que es treballaran a l'assignatura.

L'assignatura es divideix en dos blocs, una part teòrica i històrica, i una altra pràctica. S'ofereix una aproximació a la lletra i el seu disseny a partir del seu estudi evolutiu, sense oblidar la influència de les tecnologies emprades en la seva construcció al llarg de la història, i finalment s'introdueixen les tècniques i els recursos necessaris per a la seva creació mitjançant les eines digitals disponibles en l'actualitat.

Objectius Formatius

Finalitat i propòsit de l'assignatura

Els objectius del primer bloc (teòric) s'orienten cap al coneixement de l'arquitectura de la lletra i de la terminologia dels seus components estructurals, que permetran assimilar els continguts generals del curs, orientats cap a l'estudi històric de la forma lletra, des de les seves primeres manifestacions en les inscripcions sobre pedra, fins a les formes tipogràfiques actuals dissenyades en l'àmbit digital.
Els objectius del segon bloc (pràctic): Entendre i conèixer els processos i la metodologia per a la creació de tipografia per tal de donar resposta a determinades necessitats comunicatives.

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

Recomanacions

Indicar si hi ha coneixements previs necessaris per cursar l'assignatura o particularitats que l'alumne hagi de conèixer per matricular-se.

No es requereixen coneixements previs en la creació d'alfabets. Es recomanen coneixements en l'ús de programari de dibuix vectorial (Adobe Illustrator).

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

Continguts

Indicar els aspectes a treballar en cada assignatura.

Bloc I - Teòric

- 1.1. Introducció a la tipografia: anatomia i arquitectura de la lletra tipogràfica. La forma de la lletra i la seva terminologia. Famílies, fonts i estils.
- 1.2. La tecnologia tipogràfica. Estudi dels processos tecnològics que han permès al llarg de la història la creació de les lletres tipogràfiques. S'analitzen els mètodes i les tècniques que des de la invenció de la impremta, i al llarg de quatre segles, van permetre la fabriació de les lletres, així com els nous procesos fruits de la mecanització i la posterior revolució digital.
- 1.3. L'escriptura i l'alfabet. Aproximació a les primeres manifestacions escrites i a la posterior aparició dels alfabets. Influència de les tècniques d'escriptura i dels estris emprats en la forma i característiques de les lletres.
- 1.4. Història i evolució de les lletres majúscules i minúscules, des de les capitals epigràfiques de l'època clàssica fins a l'aparició de l'escriptura carolingia, entesa com a origen i fonament del que coneixem actualment com a lletra tipogràfica.
- 1.5. De l'escriptura manual a l'escriptura tipogràfica. La invenció de la impremta i la influència de les formes cal·ligràfiques en la creació de les primers lletres tipogràfiques.
- 1.6. De la lletra gòtica a les romanes d'inspiració humanística. La romana antiga clàssica i la seva pervivència.
- 1.7. Les primeres respostes racionals envers la tradició clàssica d'inspiració cal·ligràfica i la seva evolució fins a l'aparició de les anomenades lletres d'estil modern.
- 1.8. Les lletres sorgides de la Revolució Industrial. L'aparició dels nous dissenys inspirats en els estils moderns adaptats a les noves necessitats socials: les lletres negretes, lineals, egípcies i de pal sec.
- 1.9. Reaccions envers els estils moderns del període industrial i la voluntat de retorn a les formes clàssiques: les lletres elzevirianes i les tipografies de les noves impremtes artesanals.
- 1.10. Mecanització i historicisme tipogràfic. La necessitat d'estudiar, entendre i recuperar els dissenys del passat per satisfer les necessitats dels nous sistemes d'impressió. La irrupció del dissenyador com a responsable de les formes de les lletres.
- 1.11. Avantguarda i tipografia. La participació dels artistes en la concepció de la lletra. La Nova Tipografia.

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

- 1.12. L'adaptació de la tipografia a les noves tecnologies. La Revolució digital i la influència dels dissenys de lletres del passat en la creació tipogràfica actual.

Bloc II -Pràctic

- 2.1. Escriptura-Cal·ligrafia-*Lettering*-Tipografia.
- 2.2. L'Alfabet com a sistema. Introducció al disseny d'alfabets. Sistemes d'escriptura. Proporcions. Relacions formals entre els caràcters. Legibilitat i valor d'ús de la tipografia. Macro i micro tipografia.
- 2.3. Metodologies en la creació de tipografia I: fase conceptual i documental. Definició del *brifing*.
- 2.4. Metodologies en la creació de tipografia II: fase d'exploració formal. Analisi i prototipat. Mètodes i processos de digitalització. Producció de tipografies digitals. Espaiat i definició de la mètrica vertical. Formats: fonts OpenType, TrueType, Variables i webfonts.
- 2.5. Disseny de Mostra de lletra. Aplicacions. Test. Verificació dels resultats.

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

Metodologia

Metodologia docent

Explicar com es porta a terme l'assignatura. Per exemple: classes teòriques, sessions pràctiques, debats, etc.

El desenvolupament del primer bloc (teòric) es realitza per mitjà de classes teòriques, on els alumnes prenen apunts, realitzen lectures i es resolen dubtes. El segon bloc (pràctic) de l'assignatura es planteja com a taller, on es treballa la creació de caràcters alfabètics des de diferents òptiques estructurals, sempre en funció de la seva aplicació final en l'entorn del disseny gràfic. Es dona llibertat a l'alumne a l'hora d'elaborar el seu brifing de treball que haurà de ser conseqüent amb els resultats obtinguts (en aquest cas, la tipografia dissenyada).

Activitats formatives

Indicar les activitats formatives que siguin avaluables amb el valor /%/ assignat a l'avaluació

Treball i examen del primer bloc

S'estableix la realització d'un treball a partir de la lectura d'un llibre a escollir de la bibliografia general, o bé altres obres sobre tipografia que hagin rebut el vist-i-plau del professor.

Exercici: L'extensió del treball escrit serà de 3 a 5 folis, en el que l'alumne ha de saber analitzar de forma sintètica la lectura realitzada i aportar unes conclusions al contingut de l'obra. S'haurà de citar la bibliografia consultada, ja sigui material imprès o enllaços web.

Objectiu: l'objectiu d'aquest exercici és familiaritzar els estudiants amb la principal bibliografia dedicada a l'estudi de la lletra i de la història de les formes tipogràfiques, i a la vegada potenciar les seves capacitat per reflexionar i explicar de forma clara i argumentada les seves idees i coneixements.

Examen: Al final de curs es realitzarà un examen escrit a l'aula que consistirà en desenvolupar un tema a triar entre les dues opcions diferents a escollir. S'oferirà llibertat per tractar i desenvolupar l'aspecte que es consideri oportú dins del marc establert en el títol del tema proposat. La realització d'aquest treball escrit es vincularà amb els continguts exposats a classe, que es podran ampliar amb la bibliografia general.

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

Treball pràctic del segon bloc

Disseny d'una tipografia, a partir d'uns paràmetres establerts (brifing), amb la seva aplicació final en una mostra de lletra (type specimen) on s'haurà d'explicar les seves particularitats formals i funcionals, així com mostrar el procés de desenvolupament de manera visual i explícita (memòria).

Per al desenvolupament del projecte s'establirà un mínim de caràcters a dissenyar, en caixa alta i baixa, les xifres i signes de puntuació. Es faran entregues parcials al llarg del procés de treball per tal de poder fer el seguiment del projecte.

Objectiu: Entendre i conèixer els processos i la metodologia per a la creació d'una tipografia.

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

Avaluació

Sistema Avaluació

L'Objectiu de l'avaluació continuada és que l'estudiant pugui conèixer el seu progrés acadèmic al llarg del seu procés formatiu per tal de permetre-li millorar-lo.

A partir de la segona matrícula, l'avaluació de l'assignatura podrà consistir, a decisió del professor(s), en una prova de síntesi, que permet l'avaluació dels resultats d'aprenentatge previstos en la guia docent de l'assignatura. En aquest cas, la qualificació de l'assignatura correspondrà a la qualificació de la prova de síntesi.

La qualificació final del curs es basarà en:

• Part teòrica: treball escrit i examen final.

• Part pràctica: treball (disseny tipografia) i l'avaluació continuada del treball de l'estudiant a partir de les entregues parcials del projecte.

Es realitzarà un seguiment de l'evolució i dels progressos de l'alumne mitjançant els treballs de curs, l'assistència i la participació a classe. La nota final serà la mitjana dels dos blocs, sempre i quan s'hagin aprovat.

L'assistència a classe és obligatòria.

Normativa General d'Avaluació

// Per considerar superada una assignatura, caldrà que s'obtingui una qualificació mínima de 5,0.

// Una vegada superada l'assignatura, aquesta no podran ser objecte d'una nova avaluació.

// Es considerarà "No Avaluable" (NA) l'estudiant que no hagi lliurat totes les evidències d'aprenentatge o no hagi assistit al 80% de les classes sense haver justificat les absències. En cas d'absència justificada, l'estudiant s'ha de posar en contacte amb el professor en el moment de la reincorporació per determinar la recuperació de les activitats a les quals no hagi assistit.

// En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

La falta d'assistència no justificada de més del 25% de les classes comporta un «no avaluable». En cas de que es pugui justificar la falta d'assistència l'alumne està obligat a notificar-ho al professor per tal d'acordar la forma més adequada de recuperar la temàtica i els exercicis duts a terme durant l'absència.

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

El lliurament s'ha de fer de manera presencial (entrega material física) i digital (a través de l'aula virtual). No s'acceptaran treballs lliurats fora de la data prevista.

Els estudiants que no presentin els treballs del curs, hagin o no hagin assistit a classe, tindran la qualificació de "no avaluable".

No s'admeten plagis en la presentació dels projectes. El plagi serà castigat amb un suspens.

Procés de Revisió

La revisió es pot sol·licitar al professorat es realitzarà segons calendari lectiu.
Es pot sol·licitar revisió del projecte, treball i examen, segons el calendari lectiu

Procés de Reavaluació

Normativa general
No es contemplen sistemes de reavaluació en els casos de les pràctiques externes, els TFG, i les assignatures / activitats formatives que, pel seu caràcter eminentment pràctic, no ho permeten.

Per participar a la reavaluació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura o mòdul.

Tot alumne que hagi realitzat i entregat el projecte en la data acordada i no hagi assolit la qualificació d'aprovat, te dret a poder reavaluar durant la semana prevista segons el calendari lectiu.

Criteris d'Avaluació

Descriure quins són els criteris específics d'avaluació de l'assignatura. Aquests aspectes són importants per organitzar les activitats que s'avaluaran durant el semestre en que s'imparteix l'assignatura.

Per aprovar la part teòrica, cal demostrar els coneixements suficients sobre la materia explicada a classe.
Per aprovar la part pràctica, cal que la tipografia creada compleixi amb el brifing definit previament per l'alumne i que compleixi amb els mínims de qualitat demanats.

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

Bibliografia i Recursos

Espai per indicar aquells referents bibliogràfics o recursos que s'utilitzaran com a elements pedagògics durant el desenvolupament de l'assignatura.

Bibliografia i enllaços web

Llibres de consulta

- Baines, Phil; Haslam, Andrew, *Tipografía: Forma, función y diseño*, Gustavo Gili, Barcelona, 2005.
- Blackwell, Lewis, *Tipografía del siglo XX*, 3a ed. Gustavo Gili, Barcelona, 2004.
- Bringhurst, Robert, *The elements of typographic style* (version 4.0), Hartley & Marks publishers, Vancouver, 2012.
- Bringhurst, Robert, *Los elementos del estilo tipográfico*, Libraria/Fondo de Cultura Económica, Mèxic, 2008.
- Burke, Christopher, *Paul Renner, maestro tipógrafo*, Campgràfic, València, 2000.
- Burke, Christopher, *Active literature. Jan Tschichold and New Typography*, Hyphen Press, Londres, 2007.
- Carter, Harry, *Orígenes de la tipografía. Punzones, matrices y tipos de imprenta (siglos XV y XVI)*, Ollero & Ramos, Madrid, 1999.
- Cerezo Arillo, José María, *Diseñadores en la nebulosa: el diseño grafico en la era digital*, Biblioteca Nueva, Madrid, 1997.
- Corbeto, Albert, *Tipos de imprenta en España*, Campgràfic, València, 2011.
- Corbeto, Albert, Daniel B. *Updike, impresor e historiador de la tipografía*, Campgràfic, València, 2011.
- Corbeto, Albert; i Marina Garone, *Història de la tipografia. L'evolució de la lletra des de Gutenberg fins a les foneries digitals*, Pagès Editors, Lleida, 2012.
- Gaskell, Philip, *Nueva introducción a la bibliografía material*, Trea, Gijón, 1999.
- Kinross, Robin, *Tipografía moderna. Un ensayo histórico crítico*, Campgràfic, València, 2008.
- Lawson, Alexander, *Anatomy of a Typeface*, David R. Godine, Boston, 1990.
- Moran, James, *Stanley Morison: his typographic achievement*, Lund Humphries, Londres, 1971.
- Mosley, James, *Sobre los orígenes de la tipografía moderna*, Campgràfic, Valencia, 2010.

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

- Noordzij, Gerrit, El trazo. *Teoría de la escritura*, Campgràfic, València, 2009.
- Pohlen, Joep, *Fuente de letras*, Taschen, 2011.
- Pujol, Josep M, "Jan Tschichold y la tipografía moderna", dins *Jan Tschichold. La nueva tipografía*, Campgràfic, València, 2003.
- Pujol, Josep M, "De William Morris a Stanley Morison", dins *Stanley Morison, Principios fundamentales de la tipografía*, Ediciones del Bronce, Barcelona, 1998, pp. 11-90.
- Rafaeli, Ari, *Book Typography*, The Oak Knoll / The British Library, New Castle / Londres, 2005.
- Smeijers, Fred, *Counterpunch, making types in the XVI century, designing typefaces now*, Hyphen Press, Londres, 1996.
- Southall, Richard, *Printer's type in the twentieth century. Manufacturing and design methods*, The British Library / Oak Knoll Press, Londres & New Castle, 2005.
- Updike, Daniel B., *Printing Types: their History, Forms and Use (A Study in Survivals)*, Harvard University Press, Cambridge, Mass., 1922.

Enllaços web

- http://www.unostiposduros.com/
- http://typefoundry.blogspot.com.es/
- https://www.typotheque.com/authors/peter_bilak
- http://typedia.com
- http://typophile.com
- http://ilovetypography.com
- http://www.adobe.com/type/topics/
- http://diacritics.typo.cz/index.php?id=68
- http://www.decodeunicode.org
- http://www.atypi.org

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

Competències i Resultats d'Aprenentatge

Evidències relacionades amb la capacitat de desenvolupament de l'aprenentatge de l'estudiant a l'assignatura. Podem diferenciar tres tipologies de competències: **bàsiques, específiques i transversals.** Les competències **bàsiques** venen definides per la Memòria del Grau. Les competències **específiques** i **transversals** depenen de la matèria a la que està vinculada l'assignatura.

Cal escollir entre les competències / resultats d'aprenentatge pròpies de la matèria a la que pertany l'assignatura a través de la selecció a **Sharepoint**.

EINA Centre Universitari de Disseny i Art de Barcelona Adscrit a la UAB

Passeig Santa Eulàlia 25 08017 Barcelona T+34 932 030 923 info@eina.cat / www.eina.cat